

losti, která převažuje (Ř 5,20 ještě mnohem více), tak jako ve výkladech o právu převažuje důvěra. Ricoeur na tato obtížná témata aplikuje svoji interpretační metodu, která zachovává ‚nadbytek smyslu‘, který je vyznáván symbolickou mluvou.

Tím se dostáváme k řadě příspěvků z oblasti hermeneutiky, jejíž základní úkol vidí Ricoeur v odhalování dvojího či vícero smyslu symbolické řeči. Řada odborných výkladů, vyrůstající z rozhovorů s představiteli moderní lingvistiky zvláště na amerických univerzitách směřuje k místu, kde končí

promluva a strukturální analýza textu, jeho existenciální interpretace a otvírá se nové bytí, přicházející Království. Toto místo se Ricoeur snaží filozoficky vymezit za pomoci rozhovoru s Heideggerovou ontologií porozumění a Husserelovou fenomenologií, místo však zůstává nezachytitelné. Otvírá se Slovu, které je za texty a přede všemi interpretačními metodami, které relativizuje, a přichází k nám jako dar. Sotva je možno dnes pracovat exegeticky na biblickém textu bez studia a znalosti Ricoeurovy hermeneutiky.

Josef Smolík

STAROVĚKÉ DĚJINY ŽIDŮ

Segert Stanislav, Starověké dějiny židů. Svoboda Praha 1995, 318 stran, cena neudána.

V předmluvě, nazvané ‚autor čtenáři‘, jsou zaznamenány zvláštní osudy rukopisu této knihy. Jde o starší práci, která však za komunistického režimu nemohla vyjít, protože prof. Segert emigroval v r. 1968 i s rodinou do USA. Sám v předmluvě poznamenává, že *rukopisy i korektury byly v nakladatelství Svoboda uchovány přes dvacet let a v roce 1989 mi bylo znovu nabídnuto vydání této práce. V textu, který je nově vyzázen, byly provedeny drobné pravopisné a stylistické úpravy. Několik malých dodatků má pomoci překlenout časovou mezeru mezi dodáním rukopisu a konečnou podobou knihy.*

Následuje Úvod, kde se vysvětluje původ jména ‚žid‘, ‚semité‘ a také domnělé rasové pozadí Izraele. Už starověcí židé byli rasově vydatně smíšení, nelze tedy mluvit o ‚židovské rase‘, jak to

činili mnozí odpůrci židů. Do duchovního vymezení židovství se však autor nepouští, omezuje se vesměs na historické údaje, prokazatelné literárně nebo epigraficky.

Potom následuje jádro knihy, rozdělené do osmnácti kapitol. První zachycuje dějiny židů od jejich úsvitu až do nástupu islámu. Ten byl pro přední východ podstatně závažnějším předělem, nežli pád Byzance. — 2. *Prameny*: Pojednává o významu spisů Josefa Flavia i nálezů archeologických. — 3. *Dějště*: Obsahuje výklad jména Palestina, kterého mimochodem autor knihy v duchu starší historiografie používá zcela běžně a bez zábran. (Narozdíl od toho se mu novodobé židovstvo vyhýbá, zřejmě pro jeho politickou zátěž, dodává recenzent.) Pak jsou tu informace geografické, horopis, vodopis i způsob zaměstnání obyva-

tel. — 4. *Palestina před příchodem Izraele* zažila už několik vln semitských přistěhovalců, ty jsou zde popsány. Pozornost se tu věnuje i skupině, zvané ‚chapiru‘; pravděpodobně to byli bezzemci, pasteveci v protikladu k městské populaci. — 5. *Izraelci před obsazením Palestiny* tvoří společenství, o němž či jeho kořenech vyprávějí látky o pracích. Sem přiřazuje autor i krátkou zprávu o vyjití z Egypta, o Mojžíšovi a putování pouští. Vše je popisováno v důsledném historickém aspektu, úvahy o roli víry ve vznikajícím Izraeli zůstávají stranou. — 6. *Izraelci v Palestině* má několik odstavců: *Obsazení Palestiny* (látky z knihy Jozue, *Doba soudců* (látky knihy Soudců) a *První král Saul*. — 7. *Veliké království izraelské* referuje o vládě Davida a Šalomouna. — 8. *Rozdělené království* zahrnuje dobu od rozpadu Šalomounovy říše až po pád Jeruzaléma do rukou Babylóňanů. — 9. *Zajetí a návrat* líčí poměry v Babylóně a obnovu židovské pospolitosti po návratu ze zajetí. — 10. *Pod helénistickými vládci* — to jsou Alexandr Veliký, Ptolemaiovcí a Seleukovci. — 11. *Vítězný boj o samostatnost* — samozřejmě války makabejské a vznik samostatného židovského státu. — 12. *Římská okupace a protektorát* zabírá léta od příchodu Pompeiova přes dobu vlády Heródovců. — 13. *Judea pod římskou nadvládou*: Jsou tu zprávy o judských prokurátorech a Heródovi Agrippovi I., připojena je stručná charakteristika hlavních tehdejších židovských směrů. — 14. *Židé v řeckém a římském světě*: Zde je souhrn o postavení Židů jmenovitě v Egyptě, Řecku, Malé Asii, Římě i o diaspoře v Babylónii. — 15. *Dvě války proti Římu*: Samozřejmě jde o vzpuru vespa-

siánovskou a o povstání Bar Kochby. 16. *Židé pod vládou pohanů*: Těmi se myslí jednak římscí císařové předkřesťanští a dále život diaspory pod Parthy a Peršany. — 17. *Židovská diaspora*: Tento poněkud všeobecný název shrnuje údaje o židovském údělu i písemnictví včetně talmudu pod vládou křesťanského Říma a Byzance, za perské okupace Palestiny a muslimské expanze. V závěru kapitoly jsou zprávy i o židech v jižní a západní Evropě oné doby. Tím historický přehled dějin končí. Jako poslední kapitola je připojena ještě zvláštní stať: *Dosavadní zpracování židovského starověku*. I zde postupuje autor historicky. Vychází od Josefa Flavie, přechází k autorům středověkým, renesančním i osvícenským. Z minulého století se nejvíce místa věnuje Wellhausenovi, z dvacátého století je tu jen výčet jmen bez podrobnější charakteristiky jednotlivých autorů či jejich hodnocení.

Pod textem následuje časová tabulka, rozdělená podle jednotlivých uzemí a tím dosti přehledná. Po ní jsou rejstříky, a to první jmenný, zeměpisný a věcný, dále rejstřík knih biblických a jiných, a konečně čtyři jednoduché a právě proto dobře přehledné mapky.

Z knihy je patrné, že autor patří mezi starší generaci badatelů, které záleželo především na střízlivé objektivitě a historické přesnosti. Otázka po významu událostí, který by přesahoval dějinný okamžik, zůstává stranou. Ale patří takové věci do knihy, která se zabývá dějinami? Co jsou to vlastně dějiny? To je podle prof. Segerta zřejmě už jiná záležitost, která přesahuje rámec knihy. Historikové budou mít z knihy jistě radost, teologům dodá materiál pro další práci.

Jan Heller